

REAKTIVACIJA OBJEKTA NEKADAŠNJE KOŽARE U ZANATSKI CENTAR CONVERSION OF A FORMER TANNERY BUILDING INTO THE CRAFT CENTER

Jovana Đogić, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast- ARHITEKTURA I URBANIZAM

Kratak sadržaj –Ovaj rad predstavlja idejno rešenje reaktivacije objekta nekadašnje Kožare, u Novom Sadu, u zanatski centar koji će zajedno sa Kulturnom stanicom Svilara i Akademijom umetnosti funkcionisati kao svojevrsan kulturni distrikt. U objektu se trenutno nalaze radionice Srpskog narodnog pozorišta, koje su isti i sačuvali od propadanja. Ideja je da se postojeće radionice ne izmeštaju, da se jedan deo objekta sačuva, a drugi ukloni u cilju izgradnje novog, koji će pored već postojećih funkcija primiti i nove, uspešno stvarajući simbiozu razmene ideja i znanja između iskusnih i mladih ljudi.

Ključne reči: dizajn, arhitektura, reaktivacija, zanatstvo

Abstract – This project demonstrates the economic and cultural value in the adaptive re-use of heritage buildings. It is a conversion into the craft center which will along with „Svilara“ and Academy of Arts work as a unique cultural district. Currently the object is used by the Serbian National Theatre, and that preserved him from decay. The idea is to preserve the current function, save one building, and the other replace with a new one. New content will be added, that will lead to symbiosis between young and experienced people.

Keywords: design, architecture, conversion, craft

1. UVOD

Almaš je nekadašnje srpsko selo u Bačkoj, koje je postojalo do prve polovine XVIII veka. U potrazi za boljim životom Almašani napuštaju močvarno zemljište i sele se na kraj periferije Petrovaradinskog šanca i tu obrazuju svoje naselje- Podbara.

Upravo u ovom kraju, nalazi se objekat nekadašnje Kožare, koji danas služi kao prostor radionica Srpskog narodnog pozorišta i njegova reaktivacija predmet je ovog master rada. Dodatak je i rešenje dela Ulice Đorđa Rajkovića sa funkcijom pešačke zone.

Motivacija za pronalazanjem jedinstvenog rešenja koje će dati zajednički prostor za više generacija različitih nivoa struke proizilazi iz potrebe da se zadrži postojeća funkcija ovog objekta, odnosno da se radionice pozorišta ne izmeštaju, istovremeno pružajući nove funkcije i namene ovog objekta koji će sa okolnim, već postojećim objektima kulture, živeti u harmoniji.

NAPOMENA:

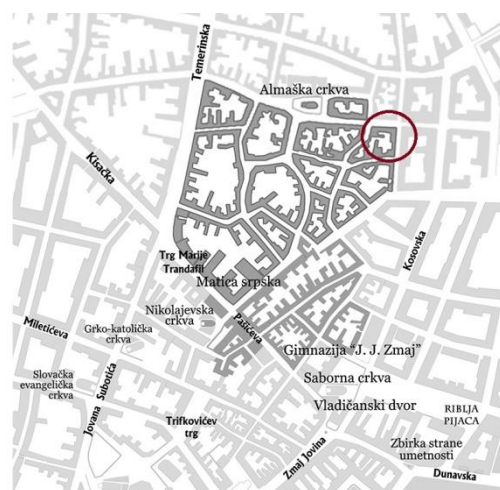
Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila dr Mirjana Sladić.

Problematika leži u pronalasku rešenja koje neće narušavati trenutno funkcionisanje radionica, ali koje će biti u sadejstvu sa novim sadržajima, bivajući jedni drugima neiscrpan izvor informacija i veština.

Almaški kraj sadrži istorijske aspekte i razvojne slojeve, stoga je i dobilo priznanje i zaštitu od nekontrolisanog investicionog širenja. Utvrđivanje Almaškog kraja za prostorno kulturno- istorijsku celinu doneto je u junu 2019. godine na sednici Vlade Republike Srbije [1]. Ova celina ima nematerijalne, kulturno- istorijske, urbanističke, arhitektonske, privredno- industrijske, verske i sociološke vrednosti.

2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Predmetna katastarska parcela nalazi se u zoni objekata stambene namene, sa velikim procentom javnih i poslovnih objekata. Prema izvodu iz lista nepokretnosti ukupna površina je 857m². Pešački i kolski pristup je ostvaren sa severne strane parcele iz Ulice Pavla Stamatovića, kao i sa istočne strane iz Ulice Đorđa Rajkovića.

Prilog 1. Pozicija predmetne lokacije u gradu

Dostupnost, odnosno stizanje do predmetne lokacije je povoljna. Udaljenost od centra i Beogradskog keja je savladiva pešačenjem za svega 10- 15 min, ali postoje i dve linije JGSP koje ovaj deo grada povezuju sa ostalim.

Nekada je u ovom delu grada bila industrijska zona sa nekoliko fabrika, a danas je ovaj kompleks počeo da se uzdiže kao jedan od projekata Novi Sad 2021, pa se tu nalazi više objekata kulturnog sadržaja.

Sociološki uslovi su vrlo povoljni, postoje postojeća mesta socijalizacije, ali imogućnost za formiranje novih.

Izgrađenost parcele po obodu rezultovalo je slaboj izloženosti vetru u dvorišnoj strani objekta. Zeleni pojas zaštite od insolacije i izduvnih gasova nije zastupljen na parceli, već se nove mladice javljaju duž ulične strane na istoku objekta- u Ulici Đorđa Rajkovića.

3. STUDIJE SLUČAJA

Proučavanje studija slučaja je jedan od koraka prilikom pronalaska što kvalitetnijeg rešenja. Za potrebe ovog rada, urađeno je pet studija slučaja:

The Green Building, Louisville, USA

The Old Mine Science and Art Centre, Walbrzych, Poland

Wertheim Factory Conversion, Melbourne, Australia

Old Estrella Damm Factory Renovation, Barcelona, Spain

Ethel Street Warehouses, Auckland, New Zealand

a koje se mogu pronaći u master radu.

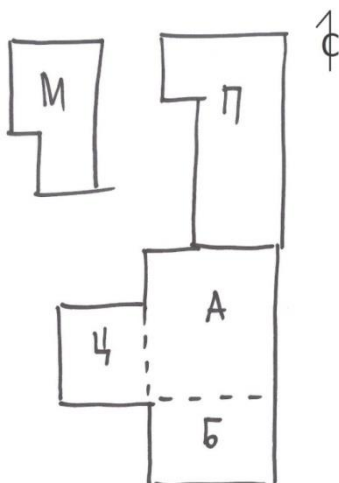
Sve studije imaju jednu zajedničku karakteristiku- reaktivacija postojećih objekata i njihovo uklapanje u okolinu i njene sadržaje.

4. KONCEPT

U skladu sa idejom da se postojeća funkcija zadrži, sve radionice su ostale, uz dodatak multifunkcionalnih prostora i medijskih kancelarija kako bi se omogućilo mladima da svoje vreme provedu savladavajući veštine slikanja, crtanja i montaže. Objekat niže spratnosti koji izlazi na ulicu Pavla Stamatovića je sačuvan, dok je drugi objekat koji se nastavlja na pomenuti zamenjen novim. Magacin je izmešten kod ulaza na severozapadnoj strani parcele, bliže kolskom pristupu.

Funkcija u zadržanom objektu će biti delimično promenjena, dodaće se nova namena- radionica konzervacije kostima. U dograđenom objektu svoje mesto su našle radionice koje su i postojale u uklonjenom objektu uz dodatak novih prostora za aktere.

Stvaranje jednog multifunkcionalnog fluidnog prostora koji će služiti kao mesto preplitanja mladih koji tek treba da zakorače u svet umetnosti, scenografije i montaže, ali i iskusnih koji će im na tom putu pomoći.

Prilog 2. Šema novoprojektovanog stanja

5. FUNKCIONALNA ORGANIZACIJA PROSTORA

Postojeći objekat u kom se nalazi portirnica, garderoba, podstanica i mašinska stolarska radionica se zadržava, s tim da se predviđa provera konstrukcije, obnova fasade i unutrašnjih obloga, kao i vrata i prozora. Takođe, planira se i izmeštanje radionica, te uvođenje prostora za konzervaciju kostima, a pored izmeštene tapetarske radionice sa sprata.

Ostatak objekata na parceli se uklanja i planira se izgradnja novih.

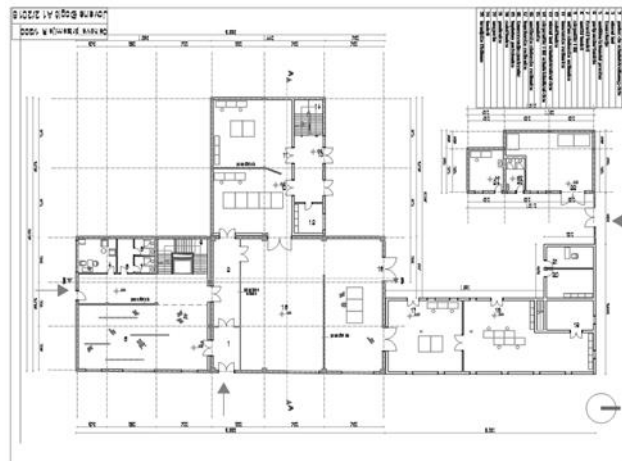
5.1 Novoprojektovani deo

Objekat koji se dograđuje je spratnosti P+2, a u svom najvišem delu dostiže visinu od 12.40m. Sastoji se iz tri celine: prostor montaže scenografije A, multifunkcionalni prostori za stalne i povremene korisnike B, i radioničko- administrativnog dela C. Na severnom delu parcele, neposredno kod ulaza planira se izgradnja magacinskog prostora sa hemijskom čistionom i toaletima. (Šema na prilogu broj 1)

5.2 Prizemna etaža

Deo A- montaža scenografije je prizemni objekat, duple spratne visine kako bi se omogućio nesmetan rad. Ovaj deo je velikim ulaznim vratima povezan sa dvorišnim prostorom. U njemu se nalazi i mašinska stolarska radionica kao i ulazni hodnik koji spaja sva tri dela.

U **delu B** nalaze se multifunkcionalni prostor za stalne i povremene korisnike koji obuhvataju glavno stepenište i lift, od kog je galerijski prostor sa duplom visinom razdvojen pomerljivim zidovima. Sanitarni blok i jedna upravna kancelarija.

Prilog 3. Osnova prizemne etaže

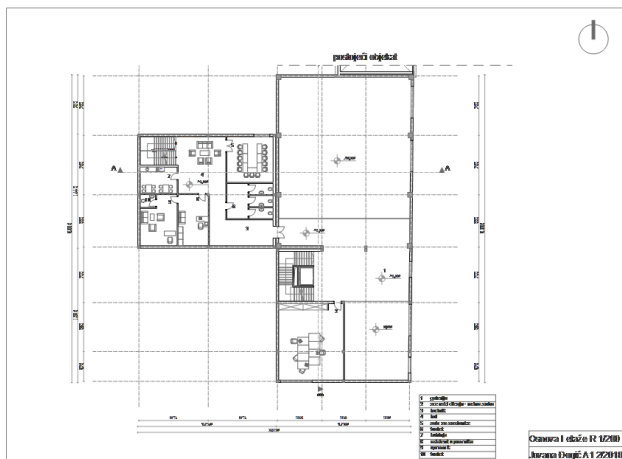
Ručna stolarska i bravarska radionica su nakon uklanjanja postojećih objekata sada izmeštene u prizemlje **C dela** kako bi i dalje imale nesmetanu vezu sa montažom. Kao i montaža scenografije, i ove radionice imaju nesmetanu vezu sa dvorištem. U prizemlju ovog dela nalazi se i ulazni hol sa vertikalnim komunikacijama sa spratom.

5.3 Prva etaža

Deo B na drugoj etaži poseduje radnu sobu za scenski dizajn i galeriju sa koje se pruža pogled na galerijski prostor, ali i na deo A, kako bi se omogućila saradnja i transparentnost korskornika ovih prostora.

Sa pomenute galerije može se pristupiti delu C- administrativno- radioničkom.

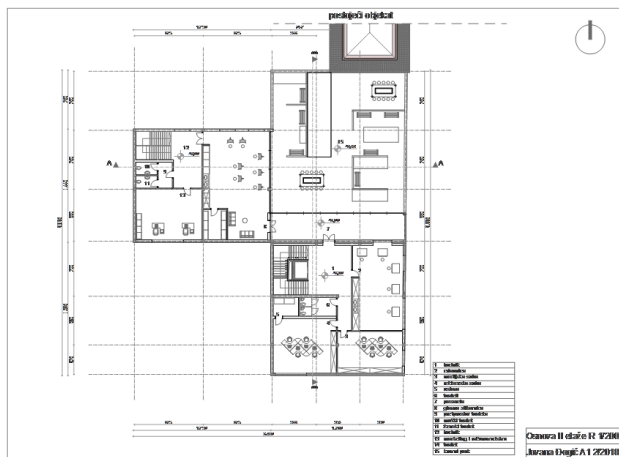
U delu C se na ovoj etaži nalazi administrativni deo koji poseduje salu za sastanke, kuhinju, sanitarni blok, kancelariju upravnika i asistenta upravnika, kao i zajednički holski prostor.

Prilog 4. Osnova prve etaže

5.4 Druga etaža

Delovi B i C poseduju drugu etažu. Deo B sadrži crtaonicu, medijsku i režisersku sobu i sanitarni blok. U delu C se nalazi glavna slikarnica koja je direktno povezana sa delom B, i prostoriju marketinga i računovodstva, kao i sanitarni čvor. Glavna slikarnica ima pogled na krovnu terasu formiranu iznad dela A. Iz crtaonice bloka B se pruža pogled i prema krovnoj terasi i ka ulici Đorđa Rajkovića koja je pešačkog karaktera i dalje KS Svilara, te se time ostvaruje moguća veza u pogledu održavanja događaja na ulici i radovima u crtaonici.

Prilog 5. Osnova druge etaže

5.5 Magacin

Objekat magacina obuhvata prostor za ostavu, hemijsku čistionu i toalete za potrebe zaposlenih. Pozicioniran je na severnom delu parcele, kako bi se omogućilo nesmetano dobavljanje materijala. Njegova spratnost je P, visina koju dostiže je 4,25m. Ulaz u magacin je ostvaren sa parcele.

5.6 Dvorišni deo

U dvorišnom delu se ne predviđaju nikakvi događaji javnog karaktera, njegova funkcija je u omogućavanju nesmetanog rada svih korisnika radionica, kao i dopremanja i skladištenja svih potrebnih materijala u magacinski prostor.

5.7 Krovna terasa

Krovna terasa je zamišljena kao svojevrsni park koji će omogućiti socijalizaciju ljudi na ovom nivou objekta, a koja je na svežem vazduhu. Ostvarena je topla veza između objekta B i C putem pasarele koja se nalazi na nivou terase. Terasa je u vidu pravougaonih segmenata podeljena na više manjih jedinica. Neke od njih su otvorenijeg tipa, dok neke pružaju malo veći stepen privatnosti. Na taj način se omogućava boravak na terasi u vidu mirnije pauze, ali i mogućnosti nekog grupnog rada koji zahteva više prostora.

5.8 Deo Ulice Đorđa Rajkovića koji dobija pešački karakter

U delu ulice koji postaje pešački će se naći sadržaji koji će izaći iz prostora nekadašnje Kožare i težiti da se u nekim situacijama spoje i preklape sa dešavanjima u KS Svilara. Sam prostor će funkcionisati kao jedan trg, svojstven po svojoj nameni i funkciji, pa će se shodno tome na njemu naći i urbani mobilijar koji mu dozvoljava da nesmetano služi svrsi.

6. TEHNIČKI OPIS

Konstruktivni sistem dograđenog objekta je skeletni sa dva AB jezgra oko vertikalnih komunikacija.

Skeletni sistem se sastoji od AB stubova porečnog preseka 30x30cm, odnosno 60x60cm koji su temeljeni na temeljima samcima. Jezgra se sastoje od AB zidova (platna) temeljenih na temeljnoj ploči. Međuspratna ploča je puna AB ploča debljine 15cm, kao i ploča na krovu objekta. Dok je ploča iznad montaže, gde se nalazi krovna terasa debljine 20cm.

Objekat magacina

Konstruktivni sistem objekta je skeletni koji se sastoji od AB stubova koji su temeljeni na temeljima samcima. Ploča na krovu objekta je debljine 15cm. Unutrašnji i spoljašnji zidovi su od opekarskih proizvoda i služe kao ispunja ili za pregrađivanje unutrašnjeg prostora.

Temelji su armiranobetonski temelji samci i temeljne ploče, dimenzionisani prema statičkom proračunu. Gornja kota temelja samaca je -4.20m, a donja -4.60. Dok su temeljne ploče na -1.70m, odnosno -2.10 donja kota.

Međuspratne ploče u B i C delu su pune armiranobetonske, debljine $h = 15\text{cm}$. Planirano je postavljanje podova u sistemu plivajućeg poda.

Na delu objekata B i C, kao i na magacinu, je predviđen "ravan" krov (pad 2%), nosivi deo krova čini AB ploča debljine 15cm preko je se postavlja termoizolacija kamene vune debljine 20cm i krovna membrana debljine 1cm kao završni pokrivač krova.

Završni krovni pokrivač je specijalna folija bele ili svetlosive boje na bazi PVC (sika, protan ili sl.) ojačan mrežom od poliestera otporan na UV zrake, iskrenje, toplotu, vremenske neprilike, industrijsku klimu, starenje, $d = 1.6\text{mm}$.

Krovni pokrivač u delu A, iznad slikarnice i montaže je predviđen kao ravni, prohodni krov. Na njemu će se formirati krovna terasa- zen vrta svim pripadajućim slojevima: AB ploča 12cm, parna brana, termoizolacija $d = 15\text{cm}$, FPO membrana, drenažni sloj, preko čega dolazi supstrat za zelene krovove debljine 5cm i vegetacioni sloj od min 8cm.

Preko AB ploče predviđeno je postavljanje hidrozolacije (bitumenskih traka) ispod svih podnih obloga. U sanitarnim čvorovima predviđeni postavljanje hidroizolacije u vidu premaza.

Konstrukcija je rešena korišćenjem stručne literature iz ove oblasti [2].

7. ZAKLJUČAK

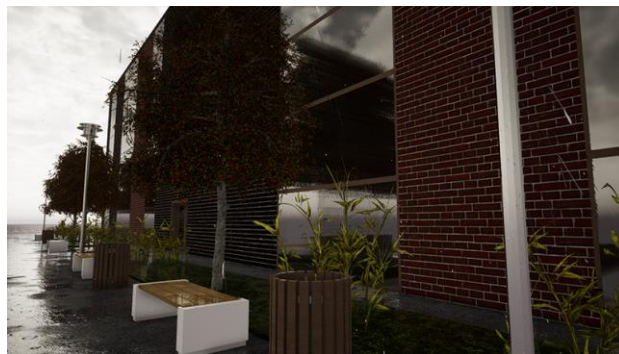
Zadržavanje postojećih radionica u predmetnom objektu je ovim projektom obogaćeno novim sadržajima koji će svojevrsno da utiču na razvoj mladih, pre svega u pogledu umetnosti i scenografije na način koji omogućava saradnju sa iskusnim ljudima u tom polju. Ovim će se rešiti gorući problem mladih obrazovanih ljudi koji nakon završetka obrazovanja nemaju iskustvo, a koje im je preko potrebno. Stvarajući simbiozu između jednih i drugih, postiže se kvalitetna saradnja i socijalizacija različitih kadrova. Ovaj zanatski centar predviđa i radionice i događaje javnog karaktera, kako bi se što veći broj ljudi uključio u kulturne programe. Obzirom da se objekat nalazi preko puta kulturne stanice "Svilara", koja je već utkala put reaktivaciji Almaškog kraja, a sa kojim je povezan preko pešačkog dela ulice, ova dva centra će se nadopunjavati međusobno, predstavljajući svojevrsan produžetak jedan drugog.

Prilog 6. Prostorni prikaz novoprojektovanog stanja

Prilog 7. Prostorni prikaz novoprojektovanog stanja

Prilog 8. Prostorni prikaz novoprojektovanog stanja

8. LITERATURA

- [1] Strategija kulturnog razvoja Grada Novog Sada, "Službeni list Grada Novog Sada", broj 53/2016
- [2] Brujić, Zoran (2018): "Betonke konstrukcije u zgradarstvu (Prema Evrokodu)", skripta

Kratka biografija:

Jovana Đogić rođena je u Vrbasu 1993. god. Osnovne studije na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitektura i urbanizam završila je 2017. god. Trenutno student master studija na smeru Arhitektonsko i urbanističko projektovanje.